

Психологічні аспекти оцінювання

Позитивні емоції, пов'язані з одержаною оцінкою, є стимулом навчання, негативні – навпаки, погіршують загальний стан школяра, знижують його працездатність. Тому коли вчитель підбадьорює учня, схвалює його відповідь, роботу – це позитивно впливає на школяра. Проте стимулюючою може бути і негативна оцінка, але за умови, що вона об'єктивна, і учень це усвідомлює.

Диференційований характер оцінки потребує від педагога враховувати індивідуальні особливості учнів та специфічні особливості навчального предмета і навчального матеріалу.

Стресовою ситуацією для дітей є контрольні роботи. Травматичний вплив можна зменшити, наприклад, посміхнутися, зустрічаючи дітей біля дверей класу, тепло привітатися, висловити віру в їхні сили, в кінці запропонованого варіанту вставити смайлик.

Оцінювання на уроці досягнень учнів може набувати різні форми і мати певний психологічний вплив. Основними видами порівняльної оцінки є:

1. Оцінювання не відповіді учня, а його особистості («...знову забуваєш, ледачий, неухажливий...»): учень не знає, що в його відповіді було правильним, чого вимагає від нього вчитель.
2. Опосередкована оцінка: відповідь учня оцінюється через відповідь однокласника. Така оцінка впливає на формування стосунків у класі.
3. Невизначена оцінка («так, сідай ...»); мало ефективна тому, що фактично нічого зрозумілого для учня вчитель не сказав.
4. Негативна оцінка: коли педагог оцінюючи відповідь учня, вказує на допущені помилки, стверджує, що відповідь була неправильною. Така оцінка корисна, особливо якщо вона організовує учня на ліквідацію допущених помилок, прогалин у знаннях, мобілізує їх.
5. Оцінка-згода не ефективна для сильних, обдарованих у навчанні учнів і дуже ефективна для слабких.
6. Схвалення-підтримка особливо позитивно впливає на учнів, які втратили віру у свої сили, недооцінюють свої можливості, оскільки добросовісно працюють, але результати не відповідають їхнім старанням.

7. Оцінка-критика впливає на емоційно-вольову сферу учнів. Результат критики багато у чому залежить від способу спілкування вчителя й учня, стосунків між ними. Використовуючи такий вид оцінки, вчитель не повинен бути грубим, принижувати особистість учня. Систематичні приниження призводять до озлобленості.

8. Оцінку-бурхливе обурення педагог використовує рідко, залежно від того, кого оцінюють. У жодному разі не можна принижувати гідність дитини.

9. Оцінка-схвалення — використовується з урахуванням усіх психолого-педагогічних умов.

Розрізняють такі типові суб'єктивні помилки оцінювання у навчанні: логічні помилки, помилки великодушності, помилки зверхності, помилки контрасту, помилки центральної тенденції, помилки близькості, помилки ореолу.

Помилка великодушності — це несвідоме завищення оцінок.

Помилка зверхності — це несвідоме заниження оцінок.

Помилки ореолу — це упереджене ставлення до певних осіб, наприклад до «відмінників» і «двієчників».

Помилки центральної тенденції — це прагнення уникнути крайніх оцінок (коли викладач принципово не ставить «12» і «1»).

Помилки контрасту — це ситуації, коли знання, якості особистості і поведінка людини оцінюються вище чи нижче залежно від того, вище чи нижче виражені ті самі характеристики того, хто оцінює.

Помилки близькості — це тенденції ставити подібні за часом і місцем оцінки: наприклад, дуже важко після «1» поставити «12» і навпаки.

Логічна помилка — ця помилка виявляється у винесенні подібних оцінок різним психологічним властивостям і характеристикам, що здаються тому, хто оцінює, логічно пов'язаними: наприклад, перенесення викладачем оцінок за поведінку учня на оцінки за предмет — за однакові відповіді порушнику дисципліни і зразковому за поведінкою учням виставляють різні оцінки.